

Formanden har ordet

Kan det betale sig?

Nytter det at være reformkatolik? Har det noget formål? Burde vi ikke i stedet følge den tyske forfatter og nobelpristager Henrich Böll's eksempel og melde os ud af kirken. Det gjorde han i 1976, fordi han mente, den var så iset til og tilfrosset, at den ikke kunne reformeres. Og det var tre år før, Karol Wojtyła blev pave!

Miste troen gjorde Böll dog ikke, men han søgte at praktisere sin tro på andre måder. Han, der altid havde solidariseret sig med de undertrykte, de udstødte og de marginaliserede, gjorde det nu endnu mere og kom derved i endnu stærkere opposition til de herskende og etablerede kredse i den daværende Bundesrepublik. "En forfatter befinder sig i grænseland mellem det, et samfund siger, det er, og det, det i virkeligheden er", sagde han engang i et tysk tv. "I nogle stater er dette grænseland vidt, i andre smalt, men det findes i alle stater. Det er forfatteres og andre intellektuelles opgave at reagere, hver gang en stats styrende mænd og kvinder ikke respekterer de normer og regler, de har besluttet skal gælde i deres land, hver gang en beslutning træffes, der i modstrid med samfundets grundlæggende idealer. Ja, de har en moralsk forpligtelse dertil." Disse ord om stater og samfund gælder også kirkesamfund. Derfor må vi også kritisere vor kirke, når vi ser noget, som er forkert. Men det er ikke udtryk for, at vi ønsker at forlade den. Tværtimod. Har den ikke betydet noget for os? Jo, det har det for mig, for jeg ville ikke være den, jeg er i dag, hvis ikke jeg var konverteret som ung. Så jeg siger tak, samtidig med at jeg siger ak. Men det gælder ikke alle, der er født eller opvokset som katolikker.

Troende forlader kirken

Millioner af troende har forladt kirken i de sidste halvtreds år - i Danmark, i Europa og i resten af verden. Man taler om, at Vesteuropa befinder sig i en efter-kristen tidsalder. Om det er rigtigt, ved jeg ikke, men rigtigt er det, at den traditionelle kristendom spiller en mindre og mindre rolle i folks liv, og at antallet af søndagskirkegængere falder fra år til år. Men denne manglende kirkegang er dog ikke ensbetydende med, at Europas befolkning ikke kan udvise næstekærlighed og solidaritet. Det viste de mange penge, der blev indsamlet efter tsunami'en i Sydøstasien i 2004, i England alene over 4 mia. danske kroner. Så noget kristendom er der da tilbage.

Hvilke motiver den enkelte har haft til at forlade kirken, skal jeg ikke udtale mig om, for de kan være forskellige fra menneske til menneske og fra land til land. På det møde, Birgit Sterll, Bent Raith og jeg havde med biskoppen for et år siden, gav han udtryk for, at de,

der "falder fra", i forvejen var "fremmede" i kirken. Med "fremmede" mente han nok, at de manglede "troens dybde", var "kolde" over for det rige, åndelige liv i kirken og ikke tog det så nøje med kirkens dogmer og regler. De havde været, hvad man kunne kalde "valne" eller "lunkne" katolikker. Heri havde biskoppen nok ikke ganske uret.

Tro og viden

Hvad biskoppen imidlertid ikke forholdt sig til, var, hvorfor mennesker kan føle sig fremmedgjorte i vor kirke (og i de andre kristne kirker)? Det giver den episkopale biskop John Selby Spong et svar på i sin bog "Why Christianity must change or die" (HarperCollins, San Francisco 1999). I denne bogs første kapitel gennemgår han punkt for punkt den kristne trosbekendelse og konstaterer, at intet menneske med kendskab til moderne fysik, astronomi og biologi kan fremsige denne med troværdigheden og anstændigheden i behold. Man kan ikke sige, man "tror" på noget, som man "ved" er usandt! Nu kan man mene herom, hvad man vil, men noget er der om snakken. Der er en dyb modsætning mellem "tro" og "viden". At afvise dette problem som noget, der tilhørte fortiden, således som vor biskop gjorde på det omtalte møde, kan man ikke.

At vor kirke har problemer med "viden", viser også en anden bog: Josef Ratzinger/Benedikt XVI's bog "Jesus von Nazareth" (Herder, Freiburg i.B. 2007). Så godt som hele den moderne Jesus- og nytestamentlige forskning er fraværende i den bog, hvis formål udelukkende synes at have været at bekræfte kirkens traditionelle lære. Det er der sikkert mange, der er ganske godt tilfredse med. Men det ændrer ikke ved, at det er en kristologi "fra oven", ikke "fra neden," som Hans Küng har sagt ("Umstrittene Wahrheit. Erinnerungen". Piper, München 2007). Hermed mener han en kristologi, der tager udgangspunkt i beslutningerne på koncilierne i Nikæa 325 og Chalcedon 451, ikke i det 1. århundredes jødiske samfund. Videnskabeligt set er det en falsk kristologi.

Noget svar på Geza Vermes' mange bøger om Jesus eller Gerd Theissen/Annette Merz' omfattende grundbog "Der historische Jesus. Ein Lehrbuch" (Vanderhoech & Ruprecht, 3. udg. Göttingen 2001) indeholder Ratzingers bog ikke. Om han har kendskab til disse forfatteres arbejder, er vel også tvivlsomt, for han har været professor i dogmatik, ikke i nytestamentlig teologi. Men heller ikke den hollandske dominikaner Edward Schillebeeckx' 800-siders store "Jesus: an experiment in Christology" (engl. udg.: Collins, London 1979) synes ham bekendt (han nævner den i hvert fald ikke). Og den var dog et forsøg på at forene historiens "Jesus" med troens "Jesus". At en nutidig pave, der ikke er ganske ubegavet, ikke kan diske op med noget bedre om Jesus, er for mig en skuffelse.

En diskussion om vor "trosbekendelse" og om "Jesus" er teologi (udover selvfølgelig at være historie, for Jesus er en person, som har levet, og trosbekendelsen er blevet formuleret af nogle mennesker i det 4. og 5. århundrede). VEOK som forening har bevidst

valgt ikke at beskæftige sig teologiske emner, så når jeg nævner disse eksempler her, er det, fordi de er symptomatiske for den situation, vi som postmoderne katolikker befinder os i.

De viser, at vor kirkes ledelse, når der opstår en modsætning mellem "tro" og "viden", vælger at holde fast i "troen". Den skal den vel også, kan man sige, men skal det absolut være traditionens "tro"? Traditioner være rare og hyggelige. De kan sågar give tryghed, hvis det er det, man har brug for. Men hvis alt absolut skal forstås på den måde, vore forfædre forstod det, og hvis vort liv absolut skal leves på den måde, vore forfædre levede, bliver traditioner hæmmende for menneskelig viden og trivsel. Verden forandres og med den mennesker. På så godt som alle områder har vi i dag en viden, som fortidens mennesker ikke havde. Den hverken kan eller skal vi se bort fra. Det gjorde nu heller ikke de mennesker, der skabte traditionerne: Alle trossætninger og dogmer er blevet formuleret på basis af den viden, man havde på daværende tidspunkt! Hvad rager Thomas Aquin os, kunne man også sige. Han levede for 700 år siden og kendte intet til de problemer, vi i dag står og bakser med. Han vidste ikke, at mænd og kvinder har det samme antal ribben, at jorden drejer rundt om solen, og havde aldrig hørt om ægceller, supernova'er eller gallakser.

Formidlingen af det kristne budskab

Det kristne budskab må efter min mening formidles på en anden måde nu end tidligere. Det er nok eviggyldigt, men ikke statisk. Det skal formidles til mennesker - ikke på deres betingelser, men på deres vilkår (hvilket ikke er det samme). Ellers dør de planter, man forsøger at så. Den jord, der engang var frugtbar, er i de sidste 30-40 år blevet dækket af sekulariseringens sand. Den kan dog stadig tilsås, men skal sæden bære frugt, må nye og andre redskaber tages i brug, så der kan pløjes dybere. Og disse redskaber er ikke diktater fra oven (hvor velmente de end kan være), men omsorg, forståelse og ikke mindst samtale. Vi må tage sekulariseringen alvorligt, ikke fordømme den eller distancere os fra den. For det er kommet for at blive.

Kirkens organisation

Kirken har altid været en del af samfundet. Forstået på den måde, at der altid har eksisteret en vekselvirkning mellem samfund og kirke. Som samfundet har præget kirken, har kirken præget samfundet. Så længe samfundene var strengt hierarkisk og klassesdelt opbygget, var det naturligt, at kirken også var det. Så længe samfundene var enevældige og monarkiske, var det naturligt, at kirken også var det. Og omvendt: konger, fyrster og diktatorer har mere end én gang kunnet begrunde deres enevældige magt med, at sådan var det i kirken. Indtil Pius XII's død i 1958 ville kirkeledelsen jo gerne have os til at tro, at kirken var det ideale og perfekte samfund!

De tider er forbi. I dag hvor samfundene er demokratisk styrede af folkevalgte ledere, er det knap så selvfølgeligt, at vor kirke skal have den autoritære ledelsesstruktur, som den har. I moderne stater ligger magten hos folket. Gør den ikke også det i kirken? Jo, for hvis vi holdt op med at betale, ville kirken falde sammen som et korthus. Det er lægfolket, der holder kirkens ledelse oppe, ikke omvendt. Derfor må vi som lægfolk have medindflydelse på valget af de personer, der på sogne-, bispe- og paveniveau leder vor kirke og forsamlinger. Vi er ikke umælede får. Ej heller humørsvingende børn, der kun kan opføre sig ordentligt, hvis de er under en streng herres opsyn, som kirkefaderen Augustin mente. Vores ledere er ikke vore herskere, men vores tjenere.

Dette er dog ikke ensbetydende med, at de ikke må formane os, tilskynde os og kritisere os. Men vi må også have ret til at formane og kritisere dem, når de træffer beslutninger, der er forkerte, eller foretager sig ting, vi ikke billiger. De problemer, kirken har lokalt og globalt, må løses i en åben og tillidsfuld dialog, hvor det er argumenternes lødighed, der tæller, ikke om de kommer fra en mand med præsteflip eller rød kalot. Det ved heldigvis talrige præster og mange biskopper. Men der er stadig alt for mange, der hylder en "vi-alene-viden" holdning. (For at undgå misforståelse, vil jeg sige, at jeg ikke regner vor biskop blandt dem).

Kvindernes stilling

Kvinder bør også have mulighed for at deltage i kirkens liv på lige fod med mænd. Det undertrykkende kvindesyn, der har hersket i vor kirke gennem århundreder, om ikke længere, må én gang for alle kastes derud, hvor det hører hjemme: på historiens mødding! Biologisk er kvinder og mænd forskellige, men det kan ikke begrunde den underordnede stilling i familie og i samfund, kvinder tildeles i mange lande. Det samme gælder deres stilling i vor kirke. Kvinder er ikke født med mindre fornuft og intelligens end mænd, som middelalderens teologer hævdede.

Indtil Andet Vatikanerkoncil havde kvinder forbud mod at opholde sig i kirkernes kor (blev dog ikke altid overholdt i Danmark). De havde også forbud mod at studere teologi. I dag findes der talrige fremragende kvindelige teologer. De kan få ansættelse på katolske universiteter og skoler, de kan holde forelæsninger og foredrag, de kan undervise og skrive bøger, men prædike i kirkerne det kan de ikke! Det kan i øvrigt ingen lægmand, ej heller mænd.

Johannes Paul II forbød at diskutere spørgsmålet om kvindelige præster. Trods det blev de første 7 kvinder præsteviet på en båd på Donau i 2002. Året efter ordineredes de første 3 i USA. I 2004 var tallet 6, 2005 13, 2006 17 og 2007 23. 100 andre er på vej og vil blive ordineret i de kommende år. Det er ikke mange, men det er en begyndelse. I 2005 blev den sydafrikanske teolog og præst Patricia Fresen bispeviet for Nord Amerika af en

katolsk biskop, hvis navn af gode grunde holdtes hemmeligt. "Why wait", siger flere og flere kvinder i USA og Canada. Det er dybt engagerede kvinder, ofte ordenssøstre, alle veluddannede inden for teologien, der siger det.

Præstemangel. I Holland er det foreslået at ordinere lægmænd

Den katastrofale præstemangel i Holland fik i 2004 dominikanernes provincialkapitel til at nedsætte en arbejdsgruppe, der kunne komme med ideer til, hvordan den kirkelige betjening kunne opretholdes, når der ikke var nogen præst til rådighed (i bispedømmet Groningen fx er halvdelen af søndagsgudstjenesterne uden præst). Resultatet kom i september 2007, da provinsledelsen udsendte et lille skrift med titlen "Kerk en Ambt: ontweg naar een kerk met toekomst" (engl.: Church and Ministry: Towards a Church with a Future) til samtlige 1.300 sogne i landet. Hovedbudskabet heri er, at sognet selv må tage affære, når biskopperne ikke er i stand til at give dem en præst. Det bør præsentere en egnet lægmand for biskoppen og bede ham ordinere vedkommende. Om han er gift eller ej, mand eller kvinde, hetero- eller homoseksuel er uden betydning. Vil biskoppen ikke det, bør sognet selv indsætte ham. Forventelig måtte den øverste ordensledelse reagere. I januar 2008 udsendte generalmagister Carlos Azpiroz Costa fra Rom et brev vedlagt en kraftig fordømmelse, udarbejdet af den aldrende franske dominikanerpater Hervé Legrand, tidligere professor i teologi ved Institut Catholique i Paris. Dette har igen fremkaldt en lang række modindlæg, bl.a. fra prof. Hermann Häring, Schillebeeckx' efterfølger på universitetet i Nijmegen, så nu raser der en voldsom "folkelig" debat om præsteembede og kirke i Holland.

Jean-Pierre Duclos har haft et indlæg om "Kerk en Ambt" i Kadi (www.kadi.dk), men ellers har hverken den eller den efterfølgende debat være omtalt i dansk medier. Og selvfølgelig slet ikke i "Katolsk Orientering". Interesserede kan læse de forskellige indlæg på www.rk-kerkplein.org. ("Kerk en Ambt" og generalmagister Costa's brev med prof. Legrands svar findes her også på engelsk, tysk, fransk og spansk, mens de nyere reaktioner kun er på hollandsk. Generalens brev kan findes i rubrikken "Andere onderwegen").

Præstemangel. I Brasilien foreslår biskopperne at paven ordinerer gifte mænd

I Brasilien søges en knap så radikal løsning på præstemanglen. Den chilenske avis "El Pais" kan den 22. januar fortælle, at de brasilianske biskopper på deres 12. nationale møde har besluttet at sende en formel henvendelse til paven for at få hans tilladelse til at ordinere gifte mænd og at lade præster, der har forladt præsteembedet for at gifte sig, blive præster igen. Vatikanets svar herpå foreligger endnu ikke.

Præstemangel. Danmark

I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at tænke på de mange gode præster, der her i landet er fratrådt (som det så smukt hedder) i de 48 år, jeg har været katolik. Hvor har det

- en forening af katolikker
-

været mange. Tænk, hvis bare en trediedel af dem stadig var i embedet. Ville det så være nødvendigt at nedlægge og sammenlægge sogne, således som vi nu ser det ske? Måske, for det siges at være forårsaget af bispedømmets dårlige økonomi. Men ville en bedre økonomi hjælpe på præstemanglen? Er den ikke kommet for at blive? Hvis vi virkelig skal have flere præster (og især ordensfolk), må kvinderne til at føde flere børn, ikke et eller to mere end nu, men mange flere. Børn, som når de bliver voksne ikke har mulighed for at finde sig et almindeligt job i vort samfund. Alle historiske og demografiske undersøgelser viser, at ordens- og præstekald kun "blomstrer", hvis der er et overskud af mennesker, som ikke har andre muligheder.

Globalt set er vi ellers velforsynet med præster i Danmark. Ja, der er vel intet land i verden, hvis vi ser bort fra Vatikanstaten, der har flere præster end os. 75 præster (verdens- og ordenspræster) betjener 35.000 katolikker ifølge de officielle statistikker. Det er 1 pr. 500. I Holland er tallet 1 pr. 1.500, i Brasilien 1 pr. 8.800 (for blot at nævne de to lande, der er omtalt ovenfor). I dag skal en præst normalt betjene flere sogne. Derfor har han ofte en arbejdsuge på 80 timer. Risikoen for nedslidning og udbrændthed er stor. Det skete for Anders Baadsgaard ("Kristeligt Dagblad" 29. februar 2008). Hvis det er tilfældet i Danmark, hvordan er det så ikke andre steder? Kan vi virkelig tillade os at give vore præster sådanne arbejdsbetingelser? Nej, det kan vi ikke, så derfor må vi hjælpe dem. Spørgsmålet er bare, om det ønsker vor hjælp? For skal det virkelig nytte noget, skal det være på vores *fælles* præmisser og ikke kun på præsternes.

Konklusion

Jeg startede med at spørge: kan det betale sig? Om vi ikke hellere skulle melde os ud af kirken og lade den sejle i sin egen tilisede og tilfrosne sø. Nej, det skal vi ikke, for de brasilianske biskoppers brev til paven viser, at vor kirke ikke er helt så tilfrossen, som man undertiden skulle tro. Et stort tøbrud er det ganske vist ikke, det må erkendes, men små sprækker i isen er vel heller ikke at foragte. Og de hollandske dominikaneres "Kerk en Ambt" viser, at der under isen er en livlig og frodig kristendom, som kun venter på, at isen skal smelte for at blomstre op i fuldt flor. Vente kan de amerikanske kvinder ikke, for de ved, at med den globale opvarmning vil isen på et eller andet tidspunkt smelte. Så "Why wait"?

At opfordre VEOK's medlemmer til at gå på barrikaderne, vil jeg dog ikke. Det er ikke vores måde at handle på her i Danmark. Det er ikke konfrontation, vi har brug for; men dialog. En dialog, om hvordan vi hver især kan praktisere det, der for os er den kristne tro. Den leves jo ikke kun søndag formiddag mellem 10 og 12, men alle ugens dage. Er det ikke i højere grad, det vi gør, end det vi bekender, der viser, at vi er kristne? Melder vi os ud af kirken, fratager vi os selv muligheden for at deltage i den dialog.